

Renata Kajewska

specjalista w zakresie instytucji kultury, redaktor naczelna

Zachęcamy Cię do przesyłania pytań do naszych ekspertów. Odpowiedź otrzymujesz w ciągu 3 dni roboczych. Jest to dodatkowa usługa, która jest szczególnie ceniona przez naszych Czytelników. Pisz na adres redakcja@prawowkulturze.pl.

Na prawowkulturze.pl pobierzesz szkolenia online:

- Sztuczna inteligencja (AI) w instytucji kultury – konkursy plastyczne, filmowe, muzyczne, literackie
- Prawo autorskie w instytucjach kultury – jak korzystać z utworu, aby promować wystawę lub sprzedawać utwór
- Naliczanie urlopu wypoczynkowego w instytucji kultury – wymiar urlopu, wynagrodzenie urlopowe
- Ustawa Kamilka i przemoc domowa – przedstawiciele instytucji kultury w zespole interdyscyplinarnym
- Praca w porze nocnej w instytucji kultury

Szanowny Czytelniku,

w swoim liście przedstawiam najnowsze orzeczenie sądu administracyjnego wydane w sprawie odwołanego dyrektora instytucji kultury – wyrok z 23 maja 2024 r. Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie (sygn. akt II SA/Sz 154/24). Sprawdźmy, jakie wnioski z niego wypływają i jakich błędów powinien unikać dyrektor.

Dyrektor Biblioteki – Gminnego Centrum Kultury w P. złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie na akt odwołania go ze stanowiska przez wójta. Wójt stwierdził bowiem, że dyrektor biblioteki:

- 1) **nie zrealizował w wymaganym terminie obowiązków prawnych**, czyli sprawozdawczości dla GUS (brak złożenia sprawozdania Z-05 – z popytu na pracę) oraz sprawozdania z działalności Biblioteki do Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, jako podmiotu nadzoru merytorycznego. Niezłożenie w terminie ww. sprawozdań stanowi naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej oraz statutu biblioteki;
- 2) **naruszył wiele zobowiązań wynikających z umowy w sprawie warunków organizacyjno-finansowych działalności biblioteki**, które polegały na:
 - braku wskazania w okresie czerwiec – listopad 2023 r. osoby w granicach udzielonego jej upoważnienia do zastępowania podczas nieobecności dyrektora lub czasowej niemożności wykonywania przez niego obowiązków,
 - nieracjonalnej gospodarce finansowej oraz braku wzrostu samofinansowania się jednostki,
 - nieprzekazaniu organizatorowi kopii wyników kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej w P.,
 - nieprowadzeniu obowiązkowej ewidencji czasu pracy pracowników w okresie czerwiec – wrzesień 2023 r.,
 - braku realizacji projektów w zakresie kultury z udziałem pozyskiwanych środków zewnętrznych, tj. pisanie projektów, realizacja i rozliczanie,
 - braku dbałości o majątek jednostki oraz gminy, udostępnianiu wyposażenia osobom nieuprawnionym bez kontroli. W obiekcie panuje nieporządek i nie został on przygotowany na zarządzoną przez Wójta Gminy okresową inwentaryzację,
 - braku dbałości o bezpieczeństwo dzieci – prowadzenie zajęć w budynku GCK w trakcie prac remontowo-budowlanych.

Na naszym nowym portalu dla kultury prawowkulturze.pl, w tekście eksperta Mariusza Kusiona przeczytasz:

- w jaki sposób odwołany dyrektor wyjaśniał swoje postępowanie,
- dlaczego sąd przyznał rację wójtowi,
- co wynika z tego wyroku dla wszystkich dyrektorów instytucji kultury.

Aby uniknąć podobnych spraw w swojej karierze, proponujemy Ci w tym numerze specjalnym **przydatne zestawienia ze wskazówkami, jakich błędów unikać**. Sprawdź, jak dopilnować swoich spraw już od samego konkursu i powołania.

TEMAT NUMERU

Jak skutecznie zarządzać instytucją kultury – wskazówki dla dyrektora i ważne wyroki sądowe

- Wskazówki dla dyrektora i ważne wyroki sądowe – zestawienie tabelaryczne 3
- Co oznacza w praktyce zasada jednoosobowego kierownictwa instytucji kultury 8
- Jaka jest pozycja dyrektora jako osoby zarządzającej zakładem pracy i reprezentującej pracodawcę 8
- W jaki sposób dochodzi do powołania dyrektora instytucji kultury 9
- Jakie podmioty mogą powoływać dyrektorów instytucji kultury 10
- W jakim trybie może być powołany dyrektor instytucji kultury 11
- Z kim trzeba skonsultować powołanie dyrektora 12
- Jaka jest rola stowarzyszeń zawodowych i twórczych 12
- Jak wyznaczyć termin do wyrażenia opinii 12
- Opinia a zgoda na powołanie 12
- Jak przeprowadzić konkurs na stanowisko dyrektora instytucji kultury 13
- Jak powinno wyglądać ogłoszenie o konkursie 13
- Jak powołać komisję konkursową 14
- Prace komisji konkursowej 14
- Powołanie wyznaczonego kandydata 15
- Jak powinien wyglądać akt powołania 15
- Umowa w sprawie warunków działania instytucji kultury 16

W kolejnych numerach przeczytasz także:

- Jak rozliczać czas pracy dyrektora
- Dyrektor samorządowej instytucji kultury jest upoważniony do zaciągania zobowiązań przekraczających rok budżetowy. Jakie warunki muszą być tutaj spełnione
- Czy przy ogłoszeniu konkursu na stanowisko dyrektora muzeum można w dowolny sposób określić wymóg stażu pracy dla kandydatów na to stanowisko
- Czy dyrektora można odwołać ze stanowiska bez podania przyczyny

Mam przyjemność zaprosić Cię na nasz nowy portal dla instytucji kultury prawokulturze.pl.

Zglądaj na nasz portal codziennie. W dziale Aktualności znajdziesz najnowsze informacje o zmianach w prawie ważne w codziennym funkcjonowaniu instytucji kultury.

CZYTELNICZY O NAS

Bardzo dziękuję za odpowiedź na moje pytanie. Jak zawsze można na Państwa liczyć! Prawo i finanse w kulturze to fachowa i praktyczna pomoc w codziennej pracy. Najbardziej cenię we współpracy z Państwem możliwość zadawania pytań oraz błyskawiczne, kompletne i wyczerpujące temat odpowiedzi z Państwa strony, zawsze poparte przepisami.

Beata Lichwa
główna księgowa Złocienieckiego
Ośrodka Kultury

W czasach, kiedy przepisy tak szybko się zmieniają, dobrze mieć dobrego i mądrego poradnika pod ręką. I takie są Państwa publikacje, bardzo pomocne, bardzo wnikliwe opisujące różne dylematy i problemy. Przydatne i idące z duchem czasu, dostosowujące się do zmian, o których mowa wyżej. Oby się nic nie zmieniło i dalej Państwo utrzymali swój poziom. Ja polecam wszystkim księgowym, kadrowym Państwa publikacje! Bardzo dziękuję za pomoc i wsparcie eksperckie! Życzę wszystkiego najlepszego!

Jolanta Halina Jabłczyk

Bardzo serdecznie dziękujemy za udzielenie w tak szybkim czasie odpowiedzi na nasze pytania.

Wiesława Bożym
główna księgowa w instytucji
kultury

Bardzo dziękuję za odpowiedź: po raz kolejny korzystam z Państwa pomocy merytorycznej i kolejny raz otrzymuję kompletną informację zwrotną w krótkim czasie. Współpraca z Państwem rzeczywiście daje mi poczucie spokoju i bezpieczeństwa. Mam pewność, że nie zostanę z problemem sam na sam w gąszczu przepisów prawnych, a dla księgowego jest to naprawdę istotne wsparcie.

Beata Solecka
główna księgowa
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu
w Czernichowie

Wskazówki dla dyrektora i ważne wyroki sądowe

Zasada	Konsekwencje zasady dla dyrektora	Podstawa prawna
Organizację wewnętrzną instytucji kultury określa regulamin organizacyjny nadawany przez dyrektora tej instytucji , po zasięgnięciu opinii organizatora oraz opinii działających w niej organizacji związkowych i stowarzyszeń twórców.	Dyrektor instytucji kultury nie może nadawać regulaminu organizacyjnego, uwzględniając opinie organizacji związkowych i stowarzyszeń twórców nie działających w danej instytucji. Przykładem błędu dyrektora będzie uwzględnienie opinii działających poza teatrem lub muzeum organizacji, dlatego że są istotnym elementem życia danej gminy, ale w samym muzeum lub teatrze nie działają.	Art. 13 ust. 3 ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r. poz. 87); dalej: uodk
Organizator może powierzyć zarządzanie instytucją kultury osobie fizycznej lub prawnej . Do wyboru zarządcy stosuje się Prawo zamówień publicznych. Powierzenie zarządzania następuje na podstawie umowy o zarządzaniu instytucją kultury zawartej między organizatorem a zarządcą na czas określony, nie krótszy niż 3 lata.	Prawo ściśle określa elementy umowy o zarządzaniu instytucją kultury. Trzeba uwzględnić: <ul style="list-style-type: none"> • warunki wynagradzania zarządcy, uwzględniające zasadę równowagi świadczeń, • sposób podziału zysku, • kryteria oceny pracy zarządcy, • tryb przeprowadzania kontroli; • kary umowne z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, • przesłanki i tryb rozwiązywania umowy przed upływem terminu, na który została zawarta. <p>Dodatkowo, w przypadku gdy zarządcą jest osobą prawną, umowa powinna przewidywać, kto w jej imieniu będzie wykonywał czynności zarządu.</p>	Art. 15a uodk
Podstawą gospodarki finansowej instytucji kultury jest plan finansowy ustalony przez dyrektora, z zachowaniem wysokości dotacji organizatora.	Przy ustalaniu planu finansowego publicznej instytucji kultury należy uwzględnić ustawę o finansach publicznych.	Art. 27 ust. 3 uodk
Dotacje udzielone z budżetu państwa w części niewykorzystanej do końca roku budżetowego podlegają zwrotowi do budżetu państwa do 31 stycznia następnego roku . W tym terminie podlegają też zwrotowi dotacje udzielone z budżetu jednostki samorządu terytorialnego w części niewykorzystanej do końca roku budżetowego.	Dotacje dla państwowej i samorządowej instytucji kultury rozliczane są w ujęciu rocznym. Wyjątek od tej zasady określa art. 181 ustawy o finansach publicznych. Przepis stanowi, że niezrealizowane kwoty wydatków budżetu państwa nie wygasają z upływem roku budżetowego, gdy nie później niż do 15 grudnia roku budżetowego Rada Ministrów ustaliła, w drodze rozporządzenia, po uzyskaniu w tej sprawie opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu, wykaz oraz plan finansowy wydatków, do których nie stosuje się wskazanej zasady.	Art. 168, art. 181 art. 251 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.)
Wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokościach ustalonych w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków.	Państwowa i samorządowa instytucja kultury jest zobowiązana do przestrzegania zasad, które obowiązują jednostki sektora publicznego. Wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: <ol style="list-style-type: none"> a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. <p>Niezbędne jest osiągnięcie terminowości realizacji zadań oraz uwzględnienie wcześniej zaciągniętych zobowiązań.</p>	Art. 44 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

Zasada	Konsekwencje zasady dla dyrektora	Podstawa prawna
Jednostki sektora finansów publicznych zawierają umowy, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane, na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.	Przy zawieraniu wskazanych umów stosuje się prawo zamówień publicznych. Instytucja kultury powinna swoją działalność rozliczać w ujęciu rocznym. Prawo dopuszcza jednak zawieranie wieloletnich umów. Na podstawie art. 434 ust. 1 Prawa zamówień publicznych umowę zawiera się na czas oznaczony. Artykuł 343 ust. 2 tej ustawy stanowi jednak, że zamawiający może zawrzeć umowę, której przedmiotem są świadczenia okresowe lub ciągłe, na okres dłuższy niż 4 lata, jeżeli wykonanie zamówienia w dłuższym okresie spowoduje oszczędności kosztów realizacji zamówienia w stosunku do okresu czteroletniego lub jest to uzasadnione zdolnościami płatniczymi zamawiającego lub zakresem planowanych nakładów oraz okresem niezbędnym do ich spłaty.	Art. 44 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
Jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do sfinansowania w danym roku do wysokości wynikającej z planu wydatków lub kosztów jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia, składki na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, inne składki i opłaty obligacyjne oraz płatności wynikające z zobowiązań zaciągniętych w latach poprzednich, z zastrzeżeniem art. 136 ust. 4 i art. 153 ustawy o finansach publicznych.	Dyrektor instytucji kultury jest uprawniony do samodzielnego zaciągania zobowiązań. Przepisy ustawy o finansach publicznych nie wykluczają możliwości wykonania w roku budżetowym zobowiązań powstałych w latach poprzednich. Nakazują jednak uwzględnić płatności wynikające z zobowiązań zaciągniętych w latach poprzednich, przy zaciąganiu zobowiązań przewidzianych do sfinansowania w danym roku. Dyrektor publicznej instytucji kultury może więc zaciągnąć zobowiązania przekraczające okres jednego roku, ale wydatki na obsługę zobowiązań muszą zostać przewidziane w planie finansowanych danego roku i w planach lat następnych.	Art. 46 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
Do pracowników instytucji kultury nie stosuje się przepisu art. 151 ¹² zdanie pierwsze Kodeksu pracy.	Ustawodawca wyłączył w stosunku do pracowników instytucji kultury zasadę, że pracownik pracujący w niedziele powinien korzystać co najmniej raz na 4 tygodnie z niedzieli wolnej od pracy.	Art. 26e uodk
Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej lub centralnym repozytorium, jest udostępniana na wniosek. Informacja publiczna, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku.	Zasadą jest udostępnianie informacji publicznej w BIP lub na pisemny wniosek. Instytucja kultury jest jednak zobowiązana udostępniać informacje publiczne bez wniosku i to w formie ustnej, o ile jest to możliwe niezwłocznie. Dyrektor muzeum lub teatru powinien unikać mnożenia niepotrzebnych barier i procedur.	Art. 10 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 902 ze zm.)
Obowiązane do udostępniania informacji publicznej są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne. Są to m.in.: 1) podmioty reprezentujące państwowe osoby prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego oraz 2) podmioty reprezentujące inne państwowe jednostki organizacyjne albo jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego.	Instytucja kultury posiadająca osobowość prawną realizuje zadania publiczne w zakresie szeroko rozumianego upowszechniania kultury. Na przykład centra kultury, jako osoby prawne samorządu terytorialnego wykonujące zadania publiczne i finansowana ze środków publicznych, podlegają ustawie o dostępie do informacji publicznej. Samorządowa instytucja kultury jest podmiotem zobowiązanym do udzielenia informacji publicznej. Dlatego właśnie dyrektor takiej instytucji, jako organ samorządowej osoby prawnej, jest ustawowo zobowiązany do działania w sposób określony w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Na przykład taką informacją jest wniosek o dofinansowanie z funduszy europejskich realizowany przez samorządową instytucję kultury w ramach zadań związanych z prowadzeniem działalności kulturalnej w sposób określony w umowie o dofinansowanie, z wykorzystaniem środków publicznych. Dotyczy to także dokumentów wytworzonych w celu otrzymania dofinansowania, a także zawarte w tym zakresie umowy.	Art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej